

Az Ige növekedése

Lekció: Lk. 10.1-20

Textus: ApCsel. 19.8-40

2009. okt. 18.

Gazdagrét

Az evangélium ereje Efézusban

Az Ige növekedése útján Pál apostol három olyan városban hirdette az evangéliumot, amelyek az ókor „erő- és hatalomközpontjai” voltak. Athén a bölcsesség, a filozófia, az ismeret hatalmának a központja, Korintus kereskedelmi és gazdasági központ, míg Efézus vallási-spirituális értelemben az első. Egész Kis-Ázsiát meghatározta az efézusi Artemisz istennő tisztelete, akinek személyében a klasszikus görög mitológia Artemisz nevű, szűz vadásztiszenője forrott egybe egy ázsiai termékenység isten tiszteletével. Efézus városa nemcsak azzal dicsekedhetett, hogy Artemisz istennő az égből leszállt képének az őrizője (talán egy meteor?), hanem azzal is, hogy itt épült fel az a templom, amelyet az ókori világ hét csodái közé számlálnak. Az efézusi Artemisz-templomhoz kapcsolódóan sokféle spirituális-mágikus praktika volt jelen a városban, ami nem kevés gazdasági haszonnal is járt az ebből élők számára. Egy olyan vallási központban hirdeti tehát Pál két éven keresztül az evangéliumot, ahol az egész életet át- meg átjárta az efézusi Artemisz tisztelete. A város és lakossága büszké a kiváltságukra, és jól is élnek belőle. Mi történik, amikor Jézus evangéliuma találkozik Efézus városával, az efézusi kultúrával? Hogyan jelenik meg az evangélium egy mind fizikai értelemben (óriási templom), mind presztízsből, kulturális és gazdasági értelemben óriási vetélytárssal szemben? Milyen esélyei vannak a Pál által hirdetett, még keveseket megragadó jézusi útnak egy hatalmas és bejáratott intézményes vallással szemben? Amint megvizsgáljuk az eseményeket, azt fogjuk látni, hogy az evangélium mindennél hatalmasabb erő, amely komoly kihívást intéz – periférikus helyzetéből is – a többségi vallásnak és kultúrának. Lássuk hát az evangéliumot, mint Isten erejét: hogyan intéz kihívást a mágikus világképnek, hogyan ütközik össze a gazdasági és politikai berendezkedéssel, és végül tegyük fel a kérdést: hol található ez a hatalmas erő ma?

I. Az evangélium, mint Isten ereje, kihívás a mágikus világképnek

„Isten pedig nem mindennapi csodákat tett Pál keze által...” – adja elénk Lukács Pál efézusi szolgálatának fontos jellemzőjét. Az apostol a pogány Tirannosz iskoláját bérelte, ahol két éven keresztül tanított, de tanítása nem pusztán bölcselkedés. Isten ereje megjelent az evangélium hirdetésével együtt, sokan meggyógyultak betegségekből, és számosan megszabadultak gonosz lelkek megkötöző, rabságba ejtő hatalmától. Annyira nyilvánvaló, letagadhatatlan és széles körben ismert volt az a szellemi-spirituális erő, amely Pálban működött, hogy vándorló zsidó ördögűzők is megpróbálták a módszert beemelni arzenáljukba: „*Kényszerítünk titeket arra a Jézusra, akit Pál hirdet!*” Ezen a ponton találkozunk azzal, hogy milyen kihívást jelent az evangélium az ókori hagyományos, valamint a mai modern mágikus világképnek.

Mind az a varázslás, ami az efézusi Artemisz nevéhez fűződött (vö. 19. v.), mind az, amit a zsidó ördögűzők, köztük Szkéva fiai gyakoroltak, mind a mai ezoterikus és

okkult praktikák a szellemi-spirituális erők manipulálására irányul. A mágikus világképhez tartozik a természetfeletti erők létezésében való hit, amely erőket a varázsló (a jövendőmondó, a rontást levevő, az igéző, stb.) a saját hatalmába akar venni. Számára az erő feletti uralom a lényeg, és nem az, hogy ez az erő kihez kapcsolódik. A leggyakoribb, hogy személytelennek tartják, és ezért technika, módszer (titkos cselekedetek, titkos varázsigék, mágikus tárgyak, helyszínek, idők) kérdése az, hogy hogyan férnek hozzá a vágyott hatalomhoz. Így akarják használni a Pálban működő erőt Szkéva fiai, bedobva a technikát: arra a Jézusra kényszerítünk titeket – mondják a gonosz lelkeknek – akit Pál is hirdet. Függetlenül attól, hogy nem ismerik, használni akarják Jézus nevét, hogy erőt nyerjenek a varázsláshoz. A varázsló számára tehát a személytelen erő megszerzése a cél, különféle technikák által, saját maga haszna (pénz, presztízs, kontroll valami vagy valaki felett) érdekében.

A történet azonban meglepő fordulatot vesz. Kiderül, hogy az evangélium nem egy újabb technika, amely beilleszthető a mágikus világlépbe és gyakorlatba: „*A gonosz lélek azonban visszafelelt, és azt mondta nekik: Jézust ismerem, Pálról is tudok, de ti kik vagytok? Az az ember pedig, akiben a gonosz lélek volt, rájuk ugrott, legyűrte őket, és fölējük kerekedett, úgyhogy meztelenül és sebesülten futottak ki abból a házból.*” Az evangélium ereje azért lesz kihívás a spirituális erőket, megoldásokat, bölcsességet kereső emberek számára, mert nem illeszthetik bele a jézusit a már meglévőbe, mintha az egy újabb módszer, egy újabb technika lenne. Az evangélium nem úgy érkezik meg, mint amit használhatunk saját céljaink érdekében, hiszen az evangélium, miközben spirituális erő, mégis sokkal több, mint erő. „*Jézust ismerem, Pálról is tudok, de ti kik vagytok?*” - kérdez vissza a szellemvilág. Jézus, a legfőbb erő – személyes valóság, Isten, aki emberré lett, és ezt tudja a gonosz lélek. Pált is ismeri, nem azért, mert Pál jól használta Jézus erejét, ügyes módszerrel csapolta meg a természetfeletti erőket valamiféle „Jézus formulával”, hanem sokkal inkább azért, mert Jézus használta Pált: „*Isten pedig nem mindennapi csodákat tett Pál keze által.*” Az evangélium kihívása éppen ezen a ponton lesz világossá: a mágikus világképben mi akarjuk használni Jézus erejét, a benne elérhető erőket a magunk érdekében, a saját boldogulásunk fényében. Az evangélium rendjében azonban Jézus, a leghatalmasabb szellemi erő személyes forrása és birtoklója az, aki maga akar uralkodni rajtunk, és használni minket. A varázsló személytelen erőt kíván használni, a keresztény ember pedig odaadja magát Jézusnak, minden hatalom személyes Urának.

E két világ nem létezhet együtt és egymás mellett. Ezért különösen fontos az a hatás, amit Szkéva fiainak megszegyenülése váltott ki az efézusi Jézus követőkben: „*Félelem szállta meg mindnyájukat, és magasztalták az Úr Jézus nevét. A hívők közül is sokan eljöttek, megvallották és elbeszélték ilyen féle mesterkedéseiket. Azok közül sokan, akik a varázslást űzték, összehordták könyveiket, és mindenki szeme láttára elégették.*” Varázslással, babonával, varázsigéket tartalmazó drága áron beszerezhető tekercsekkel volt tele mindaz, aki az efézusi Artemisz tisztelőjeként élte életét. Ezek közül Pál tanítása és csodás tettei által sokan Jézus követői lettek, de úgy tűnik, nem lett számukra azonnal világos, hogy mit jelent szakítani a korábbi mesterkedéseikkel. Az evangélium erejét látva azonban istenfélelem járta át szívüket, és teljesen világossá lett számukra, hogy szakítaniuk kell mindazzal, amit múltjukban a varázslás jelentett.

Megvallották, azaz napvilágra hozták eddig titkolt mesterkedéseiket, és azzal tették egyértelművé teljes odaadásukat, hogy a hatalmas értéket képviselő tekercseket megsemmisítették (ötvenezer ezüstpénz egy egész vagyont jelentett!). Az evangélium ereje így találkozott a mágia világával, amely találkozásnak az lett a következménye, hogy „*az Úr ereje által az ige hatalmasan terjedt és erősödött.*” Lett azonban más következmény is...

II. A evangélium, mint Isten ereje, kihívás a gazdasági és politikai berendezkedésnek

Ahol az Ige hatalmasan terjed és növekszik, ott előbb vagy utóbb gazdasági, sőt, politikai értelemben is feszültséget kelt. Az evangélium ereje nem pusztán lelki-szellemi, hanem gazdasági-politikai értelemben is összeütközést idéz elő. Ennek oka az, hogy egy gazdasági berendezkedés is mindig egy értékrend, ideológia, sőt, akár egy szellemi erő megjelenési formája. Az efézusi ötvös mesterek munkája és jóléte a helyi Artemisz kultuszra épült. Munkájukkal egyrészt szolgálták Artemisz tiszteletét, hiszen a kis Artemisz-templomok és egyéb általuk készített szent tárgyak sokaknak adtak lehetőséget a távolban is arra, hogy hódoljanak az istennőnek. Másrészt azonban éppen ez a kultusz biztosította az ő gazdagságukat és jólétüket, valamint mesterségük hírnevét messze földön. Az ötvös mesterek munkájában és gazdasági tevékenységében tehát az az Artemisz kultusz öltött testet, amit kihívás ért az evangélium részéről. Ez a kihívás pedig nem maradt pusztán lelki-szellemi, hiszen amint „*mindazok, akik Ázsiában laktak meghallották az Úr igéjét*” (vö. Demeter: „*szinte egész Ázsiában nagy tömegeket nyert meg és vezetett félre ez a Pál*”), egyre kevesebben vásárolták az ötvösök termékeit. Az ige terjedésének gazdasági következményei voltak, ami viszont Demeter felbujtása nyomán városi zavargásba, azaz politikai eseménybe torkollott.

Demeter, aki talán elsődlegesen az elmaradt anyagi haszon miatt robbantja ki a zavargást, ugyeppen lép túl ezen azzal, hogy a városiakok Artemisz iránti vallásos érzületére apellál. Ha ez így megy tovább, mondja, semmibe fogják venni templomát (büszkeségünket), valamint istennőnk el fogja veszíteni dicsőségét a népek között. Sikerül felkorbácsolnia az ötvösök, majd a tömegek indulatait, amely egy fejtelten és örjöngő népgyűlésbe torkollik a színházban (25000 fő befogadására képes, ma is látható építmény!). Egyedül a város jegyzőjének lélekjelenlétén, józanságán és ügyességén múlt, hogy sikerült lecsitítani a tömeget, akik készek lettek volna rátámadni mind a zsidókra, mind a Jézus követőkre (hiszen ezek nem imádták az efézusi Artemiszt).

Az evangélium ereje a történelem folyamán, különösen a nagy lelki ébredések alkalmával, meglepő társadalmi és gazdasági változásokat hozott. Volt, amikor egy városban bezártak a kocsmák, mert idővel már nem volt rájuk szükség. Volt, hogy visszaszorult, vagy akár meg is szűnt a bűnözés. Volt, hogy egy egész nemzet élete változott meg... Volt, hogy az efézusihoz hasonló zavargások törtek ki. A 18. században egy ilyen időszak volt az ún. methodista ébredés Angliában és Amerikában, amely megváltoztatta az egész társadalom arculatát, szociális viszonyait. „*Az ébredés hatásai messze meghaladták a methodista gyülekezetek kereteit; megváltoztatták az emberek gondolkodását, nyugtalanná tették őket a szívtelen és igazságtalan társadalmi*

viszonyokkal szemben, az Isten- és emberszeretet magvát hintették el mindenütt, ahová eljutottak.” (Parókiám az egész világ – Wesley János naplója, előszó, 5.) Az evangéliumnak ezt a hatalmas erejét azonban heves szembenállás kísérte: „A sok szóbeszéd és vádaskodás végül is megteremte a maga gyümölcsét, veszedelmes tömegzendüléseket okozott. Ezeknek a zendüléseknek fő fészke Staffordshire ... volt. 1743. október 20-án pl. csak az Isten gondviselő beavatkozásának különleges sorozata mentette meg Wesley és néhány társának az életét a megvadított, őrzöngő tömeg indulatával szemben.” Egy másik alkalommal „a feltüzelt tömeg megtámadta a metodistáknak nevezettek házait: az ablakokat bezúzták, a bútorokat összetörték, a lakásokat kifosztották; az asszonyokat nem egy esetben meggyalázták. A hatóságok nem tudták, sok esetben nem is akarták megakadályozni ezeket a jeleneteket.” (Parókiám..., 98-99) Az evangélium az Efézusban történetekhez hasonló feszültséget keltett, hiszen nem hagyta a változás igénye nélkül a társadalmi-gazdasági berendezkedést.

III. Hol van ma ez az erő?

Ha az evangélium ereje kihívás a mágikus világkép számára, ha az evangélium ereje kihívást jelent egy olyan gazdasági berendezkedés számára, ami mögött a pénz, bibliai kifejezéssel a Mammon imádata áll, és amelyet a profiton kívül nem érdekel sem a szegények és gazdagok közötti szakadék növekedése, sem a teremtett világ tönkretétele, tegyük fel a kérdést: hol van ma ez az erő?

Számos ember keresi ma azt a spirituális erőt, amelytől megváltozik az élete, amely gyógyulást, szabadulást hoz egy-egy helyzetben. Sokan keresnek egy olyan lelkesítést, amely képes szembenemenni a mai, fogyasztói és pénz központú szemlélettel. Szép számmal vannak olyanok, akik mindezt az ezoterikában, az okkultizmusban, vagy éppen a keleti vallásokban vélik megtalálni. Sokan vannak, akik szerint az evangélium ereje nem más, mint hierarchikus egyházi rend, amelyben megmondják, hogy mit kell hinni (dogma), hogyan kell élni (morál), és mindez a papok hatalmát biztosítja (klerikalizmus). Nem látják és nem is keresik az egyházban a szabadító, gyógyító, és a társadalmat átformáló spirituális erőt, és nem is hiszik, hogy ez létezik. Spirituális erőt várnak, de sokszor csak dogmát, moralizmust, intézményességet látnak. Valljuk be, gyakran nem is látszik az egyházon, hogy ez az erő munkálkodna bennünk.

Mégis, ha nem is látványosan és a társadalmat felforgató módon, de jelen van közöttünk az evangélium ereje. Újra és újra megmutatkozik Jézus hatalma abban, ahogy elveszett helyzetekben reménységet, megköztözöttségekben szabadulást, fájdalmakban gyógyulást hoz. Erről tesz bizonyosságot az a három történet, amelyet gyülekezetünk egy-egy tagja írt le.

„Idén végeztem az egyetemen orvosként. Boldog és elégedett voltam, mikor megkaptam a diplomámat: nagy kedvvel gondoltam arra, hogy elkezdhetek dolgozni. Ahhoz azonban, hogy egyszer szakorvos legyek belőlem, részt kell vennem a rezidensképzésben. A szakra, amit választottam, idén öt helyet hirdettek meg, ami elég kevés, főleg, hogy 28-an pályáztuk meg. Nagy csalódás volt, mikor kiderült, hogy nem vettek fel. Tizedik lettem a rangsorban, így még arra sem nagyon számíthattam, hogy

az egy-két mindig előforduló visszamondás miatt bekerülhetek. Úgy éreztem, mintha hirtelen kicsúszott volna a lábam alól a talaj, bizonytalan lettem még abban is, hogy egyáltalán jó pályát választottam-e... Viszont kétségbeesésemben is biztos voltam Istenben, és hittem abban, hogy Ő válaszolni fog, hiába hallok csak bizonytalan csendet, amikor szólok hozzá. Gyülekezetben, családban, barátaimtól kértem, hogy imádkozzanak értem. Elkezdtem munkát keresni a következő évre, bár orvos ismerőseim többsége nem sok jóval bízott. Én mégis szokatlanul hamar találtam egy olyan helyet, ahol a választott szakmámban egy forgalmas osztályon szívesen vártak volna. Megbeszéltük a szerződés kötés időpontját, én pedig hálát adtam Istennek, hogy ő válaszolt és valóban nem engedte el a kezem. Úgy értékeltem mindezt, hogy ez Isten válasza és dicsértem őt, hogy hatalmas! Pedig akkor még nem is tudtam, hogy még ennél is hatalmasabb... Épp a szerződés kötés napja előtti este felhívtak az egyetemről, hogy mégis felvennének rezidensnek! Máig sem tudtam kideríteni, hogy hogyan mondhatták vissza előttem ennyien a helyüket, hogy én tízedikként bekerülhettem. Nem tudom mással magyarázni, mint Istennel, akinek valahogy mégis ez volt az akarata.”

„Beteg voltam, voltam, vírusos fertőzés. Életemben egyszer éreztem azt, hogy nem vagyok egyedül a betegségben, szinte éreztem, hogy Jézus leült az ágyam szélére. Nagyon jó érzés volt, és az elindult könnyfolyam és az azt követő megkönnyebbülés jelezte a kapott kegyelmet. Ez egy szubjektív belső érzés volt, kívülről ebből senki semmit nem láthatott. Jobb esetben egy fertőzésből meggyógyul az ember, ebben semmi csoda nincs. Ezzel az átélt élménnyel le is zárhatnám. De ennek a betegségnek a következményeként nem tudtam rágyújtani két hétig. Utána még egy darabig próbálkoztam egy-két szállal, de több nem esett jól és a végén már ez sem. Erre azt mondhatnánk, na bumm, leszoktam a cigiről. Más is megtette. Itt a minőségben van különbség, ami kívülről szintén nem látszik. Máskor is próbáltam, többször egy-egy évre abba is hagytam, de akkor minden nap meg kellett harcolnom, döntést hozni, hogy nem gyújtok rá. Most könnyed, laza volt. Kegyelmet kaptam. Különösen azért, mert előtte már a saját erőmből nem sikerült, ki is mondtam magamban, hogy soha nem fogok tudni leszokni. Isten nem így gondolta. Pont ma mondta egy rokonom, akit nagyon zavart a dohányzásom, hogy gratulál az erőmhöz. Erre azt mondtam, nem én voltam. És valóban nem. Hálásan köszönöm Istennek.”

„Évek óta fáj a vállam, mert egyszer megroppant az a porc, ahol a felkar illeszkedik a vállba. Azóta hol jobb volt, hol rosszabb. Néha szinte semmit sem éreztem, de volt olyan időszak is, mikor alig tudtam megmozdítani a karom, vagy rátámaszkodni a kezemre. Mégis, valahogy nem tulajdonítottam neki túl nagy jelentőséget, mert hozzászoktam, hogyan mozogjak, mikor épp fájdalmas. Múlt vasárnap azonban rájöttem, én is kérhetek imádságot a vállamért. Különösen azért, mert az egyik imaszolgálatosnak épp az a válla fájdukt meg, ami nekem fájni szokott. Ezt jelnek vettem. Hátha az övé csak azért fáj, hogy jelezze, valakinek fáj a válla, gyógyulásra van szüksége, s ez most éppen én vagyok. Imádkozott értem. S utána óvatosan kezdtem mozgatni a karom, vajon fáj-e. Döbbenet tapasztaltam, hogy mozog olyan irányba is, amilyenbe eddig nem tudott, és épp hogy csak érzek némi fájdalmat. Kipróbáltam és megemeltem egy széket. Nem fáj! Úgy tűnik meggyógyultam. Azóta is mindennap ezen

álmélkodom, boldogan mozgatom a karom, sőt rátámaszkodom, és hálát adok, hogy ilyen csoda esett velem. Nem számítottam rá!”

Végül mire hív bennünket mindez? Először is arra, hogy higgyük: az evangéliumnak ez az ereje adatott nekünk Jézus Krisztus nevében. Pál apostol az Efézusi levélben kéri Istent arra, hogy meglássuk *„milyen mérhetetlenül nagy az ő hatalma rajtunk, hívőkön. Minthogy hatalmának ezzel az erejével munkálkodik a Krisztusban, miután feltámasztotta őt a halálból, és jobbjára ültette a mennyekben.”* (Ef. 1.19). Ez az erő munkálkodik bennünk (vö. Ef.3.20).

Másodszor az evangéliumnak ez a hatalmas ereje Jézus Krisztus iránti engedelmesre hív. Ez a hatalmas erő nem személytelen, és nem módszerek által megszerezhető. Ha eddig csak erőt kerestél, ma ismerd fel, hogy Jézus maga keres téged, és fogadd el őt, mint életed Urát. Ha már az övé vagy, és felismerted, hogy a varázslásnak milyen árnyai maradtak megbújva az életedben, állj bűnbánattal Jézus elé, és semmisítsd meg a mágiához kötődő tárgyakat. Ha azt ismerted fel, hogy szívedet és életedet is sokkal inkább irányítja a Mammon, mint Jézus szeretete, mert jól élsz imádásából, ebben is légy engedelmes. Tégy olyan lépéseket, amelyek Jézust dicsőítik meg – és megismered az evangélium hatalmas erejét.

Harmadszor, az evangélium ereje rajtad keresztül éri el a környezetekben élőket. Jézus általad szándékozik megmutatni mindent átformáló voltát. Rajtad keresztül hoz gyógyulást, szabadulást, vigasztalást, üdvösséget. Te vagy az, aki által az evangélium kihívást intéz a gazdasági-társadalmi hatalmasságoknak. Légy te, aki felszólal az igazságtalanság ellen. Légy te, aki más szempontokat is figyelembe mer venni, mint a pénz uralma, és állj ki ezekért. Jézus nevében légy emberséges, légy könyörületes, légy áldozatkész. Engedd, hogy az evangélium szabadító valósága hatással legyen ott, ahova Isten állított: a családban éppen úgy, mint a munkahelye vagy az iskolában.

„Aki pedig mindent megtehet sokkal bőségesebben, mint ahogy mi kérjük vagy gondoljuk, a bennünk munkálkodó erő szerint: azé a dicsőség az egyházban Krisztus Jézus által nemzedékről nemzedékre, örökkön örökké. Ámen.” (Ef. 3.20-21)